

॥ भोमसेन उवाच ॥ एवमस्मिन् कृतं विद्यां यदि नाहं धनञ्जय । दीप्तेऽग्नौ सहितौ बाहू निर्दहेयं बलादिव । १९६०

॥ वैशम्पायन उवाच ॥ तथा तान् दुःखितान् दृष्ट्वा पाण्डवान् धृतराष्ट्रजः । क्षिप्रमाणाञ्च पाञ्चालीं विकर्षे ददमब्रवीत् ।

याज्ञसेन्या यदुक्तं तदाकथं विब्रूत पार्थिवाः । अविवेकेन वाक्यस्य नरकः सद्य एव नः ।

भीष्मश्च धृतराष्ट्रश्च कुरुद्वन्द्वतमावुभौ । समेत्य नाहतुः किञ्चिद्विदुरश्च महामतिः ।

भारद्वाजश्च सर्वेषामाचार्यः कृप एव च । कुत एतावपि प्रश्नं नाहतुर्दिजसत्तमौ ।

ये त्वन्ये पृथिवीपालाः समेताः सर्वतो दिशं । कामक्रोधा समुत्सृज्य ते ब्रुवन्तु यथामति । १९६५

यदिदं द्रौपदी वाक्यमुक्तवत्यसकृच्छुभा । विमृश्य कस्य कः पक्षः पार्थिवा वदतोत्तरं ।

एवं स बह्वृषः सर्वानुक्तवांस्तान् सभासदः । न च ते पृथिवीपालास्तमूचुः साध्वसाधु वा ।

उक्त्वा ऽसकृत्तथा सर्वान् विकर्षेः पृथिवीपतीन् । पाणौ पाणिं विनिष्पिष्य निश्चसन्निदमब्रवीत् ।

विब्रूत पृथिवीपाला वाक्यं मा वा कथञ्चन । मन्ये न्यायं यदत्राहं तद्वि वक्ष्यामि कौरवाः ।

चत्वार्याङ्गर्नरश्रेष्ठा व्यसनानि महीचितां । मृगया पानमद्याश्च ग्राम्ये चैवातिरक्ता । १९७०

एतेषु हि नरः सक्ती धर्ममुत्सृज्य वर्त्तते । तथायुक्तेन च कृतां क्रियां लोको न मन्यते ।

तदयं पाण्डुपुत्रेण व्यसने वर्त्तता मृगं । समाहृतेन कितवैरास्थितो द्रौपदी पणः ।

साधारणी च सर्वेषां पाण्डवानामनिन्दिता । जितेन पूर्वज्ञानेन पाण्डवेन कृतः पणः ।

इयञ्च कीर्तिता कृष्णा सौबलेन पणार्थिना । एतत्सर्वं विचार्याहं मन्ये न विजितामिमं ।

एतच्छ्रुत्वा महान्नादः सभ्यानामुदतिष्ठत । विकर्षे शंसमानानां सौबलञ्चापि निन्दतां । १९७५

तस्मिन्नुपरते शब्दे राधेयः क्रोधमूर्च्छितः । प्रगृह्य रुचिरं बाहुमिदं वचनमब्रवीत् ।

॥ कर्षे उवाच ॥ दृश्यन्ते वै विकर्षेह वैकृतानि बह्वन्यपि । तज्जातस्तदिनाशाय यथाऽग्निररणीप्रजः

एते न किञ्चिदप्याज्ज्ञोदिता ह्यपि कृष्णया । धर्मेण विजितामेतां मन्यन्ते द्रुपदात्मजा ।

त्वन्तु केवलबाल्येन धार्तराष्ट्र विदीर्यसे । यद्वीषि सभामध्ये बालस्यविरभाषितं ।

न च धर्मं यथावत्त्वं वेत्सि दुर्योधनावर । यद्वीषि जितां कृष्णा न जितेति सुमन्दधीः । १९८०

कथं ह्यविजितां कृष्णा मन्यसे धृतराष्ट्रज । यदा सभायां सर्वस्वं न्यस्तवान् पाण्डवाग्रजः ।

अभ्यन्तरा च सर्वस्वे द्रौपदी भरतर्षभ । एवं धर्मजितां कृष्णां मन्यसे न जितां कथं ।

कीर्त्तिता द्रौपदी वाचा अनुज्ञाता च पाण्डवैः । भवत्यविजिता केन हेतुनैषा मता तव ।

मन्यसे वा सभामितामानीतामेकवाससं । अधर्मेणेति तत्रापि शृणु मदाक्यमुत्तमं ।

शको भर्ता स्त्रिया देवैर्विहितः कुरुनन्दन । इयं त्वनेकवशगा बन्धकीति विनिश्चिता । १९८५

अस्याः सभामानयनं न चित्रमिति मे मतिः । एकाम्बरधरत्वं वाऽप्यथ वाऽपि विवस्वतां ।

यच्चैषां द्रविणं किञ्चिदाचैषा ये च पाण्डवाः । सौबलेनेह तत्सर्वं धर्मेण विजितं वसु ।

दुःशासन सुबालोऽयं विकर्षेः प्राज्ञवादिकः । पाण्डवानाञ्च वासांसि द्रौपद्याश्चाणुपाहर ।

तच्छ्रुत्वा पाण्डवाः सर्वे स्वानि वासांसि भारत । अवकीर्योत्तरीयाणि सभायां समुपाविशन् ।